

Radšej ako peklo: Reinkarnácia (časť I.)

Dr. Gyula A. Magó

4. januára 2020 ✚ Spoločnosť ✚ Okultizmus

Prinášame Vám päťdielny seriál na tému reinkarnácie z katolíckeho pohľadu od Dr. Magóa, ktorý sa narodil v roku 1938 v Maďarsku. Dvadsať rokov po nástupe komunizmu emigroval. V roku 1970 získal doktorát na Cambridgskej univerzite a neskôr (1970 - 1999) pôsobil až do svojho dôchodku ako profesor počítačových vied na Univerzite v Severnej Karolíne.

Foto: budhistické koleso života, zdroj: commons.wikimedia.org

Stredoveké príslovie hovorí: „Pravda je jedna, lož je rozmanitá.“ Môžeme teda povedať: „Pravda je jasná, lož je zmätená.“ Tento článok sa venuje známemu názoru, ktorý sa na Západe stáva stále populárnejším – náuke zvanej rôzne: „sťahovanie/putovanie duší“, „metempsychóza“, „palingenézia“, „znovuzrodenie“, „prevetelovanie“ či „reinkarnácia“. Zmienené názvy vyplývajú z rozmanitosti predstáv o reinkarnácii, ktorá je sama o sebe pomerne vágnou myšlienkou.

Zatiaľ čo väčšina uvedených pojmov predpokladá nesmrteľnosť duše, ktorá sa sťahuje a reinkarnuje (opätovne vteľuje), existujú aj názory, napríklad v budhizme, ktoré síce hlásajú znovuzrodenie, avšak popierajú nesmrteľnosť duše, nie je teda jasné, čo sa podľa tohto náboženstva vlastne reinkarnuje. My sa tu budeme pre zjednodušenie venovať len názorom, ktoré predpokladajú nesmrteľnosť duše.

Viera v reinkarnáciu by sa dala stručne zhrnúť nasledovne: keď sa narodí ľudská bytosť, predpokladá sa, že jej duša žila už predtým v iných telách, nie nutne ľudských, ale podľa niektorých teórií aj zvieracích či rastlinných. Moderní špiritisti, teozofovia a priaznivci New Age však preferujú reinkarnáciu do ľudských tiel. Preto tento článok pojednáva prevažne o tejto možnosti. A keď ľudská bytosť zomrie, všeobecne sa predpokladá, že duša hľadá iný život v inom tele. Doba medzi reinkarnáciami môže trvať sekundy, dni, či dokonca stovky rokov.

Neexistuje jednotné vysvetlenie, ako k tomu dochádza. Keď napríklad porovnáme duše s počtom tiel, vyzerá to ako „dopravná záпча“. Čo keď chce niekoľko duší rovnaké telo? Čo keď žiadna duša nechce telo určené k existencii? Čo keď nie je žiadna duša pre telo určené k existencii? A čo sa deje v prípade, keď je duša

diskarnovaná (opustí telo)? Jedná autonómne, t. j. hľadá si sama vhodné telo, alebo je jej už všetko určené? A pokiaľ áno, tak kým?

Jednou z nepríjemných otázok pre reinkarnáciu je tzv. populačný problém.¹ V imaginárnom svete zástancov reinkarnácie sú všetky duše večné, vždy existovali, a tak je ich počet pevne daný. Počet ľudí (počet tiel, ktoré potrebujú oživenie) oproti tomu rapídne stúpa. Uvádza sa, že pred 2000 rokmi tu bolo 200 miliónov ľudí, zatiaľ čo dnes je viac ako 6 miliárd. Pokiaľ bolo teda 200 miliónov duší, ako môžu oživovať 6 miliárd tiel? (Nezáleží na tom, aký je presne daný počet, problém stále v princípe zostáva.) Zástancovia reinkarnácie ochotne ponúkajú niektoré „riešenia“: a) jedna duša oživuje viac tiel, b) duše sú „rozdelené“ na viac kópií, c) nová duša prichádza z „iných svetov“, ktoré predsa musia „tam niekde“ existovať.

Je zrejmé, že táto náuka prináša ďaleko viac otázok ako odpovedí. Keďže sa záujem ľudských bytostí obvykle sústreďuje na (bezprostredné) predchádzajúce vtelenie a (bezprostredné) nasledujúce vtelenie, miznú zo zreteľa konečné základné otázky: 1) odkiaľ duše pochádzajú a 2) kam duše naposledy odchádzajú, pričom sa nehladá alebo neponúka žiadna odpoveď. Inými slovami, mizne akýkoľvek záujem o eschatológiu.

G. K. Chesterton poznamenal:

„Prevteľovanie nie je v skutočnosti mystickou myšlienkou. Nie je to v skutočnosti transcendentná a tým náboženská myšlienka. Mystika obsahuje niečo, čo sa vymyká skúsenosti. Náboženstvo hľadá záblesky lepšieho dobra alebo horšieho zla, než aké môže dať skúsenosť. Prevteľovanie len rozširuje skúsenosti tým, že ich opakuje. Nie je transcendentnejšie, ak si človek spomenie, čo robil v Babylone skôr, ako sa narodil, než keď si spomenie, čo robil v Brixtone skôr, než dostal ranu do hlavy. Jeho po sebe idúce životy nemusia byť o nič viac než ľudské životy. Nemá to nič spoločné s videním Boha, ba ani so zaklínaním diabla. Inými slovami, prevteľovanie samo o sebe nevyplýva nutne z kola osudu, je do istej miery kolesom osudu.“²

Súčasný vývoj dáva Chestertonovi za pravdu. Reinkarnácia je dnes prevažne chápaná ako spôsob terapie, ktorej údajné využitie je pri tzv. „terapii minulými životmi“. Je rovnako používaná k vysvetleniu takých pseudoprobémov, ako sú zážitky *déjà-vu*, zázračné deti alebo fobie. Nič z toho nesúvisí s podstatnými otázkami týkajúcimi sa posmrtného života, či zmyslu života vôbec.

Existuje mnoho skrytých dôsledkov náuky o reinkarnácii, jeden z nich uvádza P. J. P. Arendzen:

„Zdá sa, že prirodzenosť vedie ľudí spontánne k záveru považovať detstvo za stelesnenie nevinnosti a deti za tých, čo ešte nespoznali hriech. Prirodzenosť je ale z pohľadu teórie prevteľovania veľký klam, pretože značná časť detí je v skutočnosti zatvrdenými kriminálnikmi a skazenými monštrami, ktoré čaká strašná odplata, pričom všetky pykajú za nejaké hriechy, inak by sa vôbec nenarodili.“³

Tiež by ste nemali naháňať komáre mucholapkou a zabíjať mravce, pretože niektorý z nich by mohol byť vaša babička atď., atď.

Dejiny náuky o reinkarnácii

Ako naznačuje titulok článku, reinkarnácia je dnes na Západe hlavne a predovšetkým túžobným priáním. Avšak jej začiatky boli výrazom nevedomosti, ako píše P. Paul Siwek SJ:

„Ako však máme chápať ľudský život postrádajúci akýkoľvek telesný základ, život samotnej duše? To je problém, ktorému musela čeliť primitívna myseľ. Je nutné dodať, že tento problém je povahy tajomnej. Po pravde, život, ako ho zjavuje skúsenosť, je založený na hmote, závisí na tele. Nie je to snád' telo spojené s dušou, skrz ktoré vchádzame do styku so svetom? Naša prvá skúsenosť so svetom je skrz naše zmysly, naše prvé reakcie na vonkajší svet prebiehajú vo forme pohnutia mysle, pocitov a ďalších vnemov. Ako by mohli byť počiny a hnutia mysle nezávislé na hmote? Ako si máme predstaviť život samotnej duše, život, ktorému chýba akýkoľvek hmotný základ? To je jeden z prvých problémov, ktorým čelil primitívny človek.

Je tu však ešte ďalší problém. Spravodliví očakávajú, že sa im po smrti dostane plnej odmeny a nespravodlivých, naopak, postihne trest. Ako je teda možné, že sa človek bude tešiť pravej radosti, pokiaľ bude zbavený jednej zo svojich podstatných zložiek, t. j. svojho tela? Ako na druhú stranu vysvetlíme význam trestu, ak nebude mať človek telo, ktoré by mohlo podliehať ohňu či mrazu alebo byť sužované hladom a smädom?

Uvedené otázky museli mať v očiach primitívneho človeka, ktorého duševné schopnosti boli podobné schopnostiam dieťaťa, zvláštny význam. Primitívny človek, rovnako ako dieťa, ťažko chápal hĺbku duchového života, jeho najvnútornejšie radosti, jeho tiché súženia. Radosti a bolesti sa prejavovali spontánne v nápadných formách kriku, plaču a záchvatov. Stúpenec Avesty⁴ sníva o svojom raji v oslnivom svetle a najjasnejších farbách, s najvyberanejšími gobelínmi utkanými z najdrahších látok. Pre Homéra spočíva šťastie v budúcom pobyte „na Elysejských poliach, ktoré sa rozkladajú na okraji Zeme, kde sa ľudská bytosť teší najsladšiemu životu, kde niet snehu, ani krutých zím a žiaden dážď, len jemné vánky vanú od Oceánu, aby schladili a osviežili ľud.“ Náboženské predstavy iných národov a ich poňatie šťastia a trestu na druhom svete nie sú o nič vzletnejšie.

Je pochopiteľné, ako silno musela primitívny intelekt fascinovať myšlienka na prevteľovanie, ktorá týmto naivným spôsobom riešila uvedené problémy. Zatiaľ čo je telo pochované do zeme alebo spopolnené, duša dostane nové telo – ľudské, zvieracie či rastlinné, je jedno aké. Základné bytie človeka v inom živote sa tak stáva mysliteľným, jeho šťastie a trest možným.

Tieto, vo svojej podstate principiálne dôvody museli mať vplyv na primitívnu myseľ, a to v prospech prevteľovania. Taký je skutočný pôvod úspechu tejto teórie, ktorú Plótínos neváha nazvať „všeobecne vyznávanou vierou“⁵.

Katolícka encyklopédia k dejinám reinkarnácie uvádza:

„Hérodotos vo svojej známej pasáži hovorí, že „Egyptania boli prvými, kto obhajoval, že duša je nesmrteľná a po smrti prechádza do tela iného zvieraťa. Keď toto zhynie, prechádza duša postupne do všetkých živých foriem na súši, vo vode aj vo vzduchu, aby ešte raz vstúpila do ľudského tela k tomu zrodenému. A tento cyklus duše trvá tri tisícky rokov.“ Je však nepravdepodobné, že by táto náuka vznikla pôvodne v Egypte. Je takmer isté, že do Egypta prišla z Grécka, avšak rovnaké presvedčenie vzniklo už v raných dobách nezávisle na sebe v mnohých národoch.“⁶

Pythagoras (582 – 507 pred Kr.) v Grécku prevzal myšlienku sťahovania duší z orfizmu, tajných dionýzovských mystérií.⁷ Ďalším významným predstaviteľom tejto náuky bol Pythagorov nasledovník Empedokles (495 – 435 pred Kr.). Platón (427 – 347 pred Kr.) túto myšlienku prijal od pythagorejcov a neskôr ju presadzovali tiež neoplatonisti.

Obe veľké náboženstvá Indie, hinduizmus a budhizmus, obsahujú reinkarnáciu ako podstatnú dogmu. Keďže talmud aj kabala sú úchylkami od Starého zákona, nie je prekvapivé, že aj tu môžeme v niektorých verziách kabaly⁸ a talmudu nájsť zmienky o reinkarnácii: „Niektorí talmudisti chápu nekonečné sťahovanie duše ako trest za zločiny.“⁹ „Keď sa platonizmus stal v 16. storočí opäťovne, tak povediac palicou filozofického myslenia, objavila sa znovu aj myšlienka reinkarnácie. Horlivo ju bránili napr. Giordano Bruno (1548 – 1600) alebo Tommaso Campanella (1568 – 1639).“¹⁰ S touto myšlienkou sa pohrával aj Goethe (1749 – 1832): „Musel som už určite žiť pred cisárom Hadriánom, pretože všetko rímske ma priťahuje neuveriteľnou silou.“
11

Možnosti reinkarnácie bol tiež naklonený skeptický filozof David Hume (1711 – 1776). Nemecký filozof Schopenhauer (1788 – 1860) „poznal indické myslenie a choval nemalé sympatie k istým jeho rysom – najmä k náuke o opakovanom zrození. V treťom zväzku svojho veľkého diela *Svet ako vôľa a predstava* má kapitolu venovanú „Smrti a jej vzťahu k nezničiteľnosti našej pravej prirodzenosti“. Podľa neho nie je našou pravou prirodzenosťou intelekt, ktorý je smrteľný, ale „povaha, t. j. vôľa“, ktorá je našou „večnou časťou“ a vracia sa späť v nových a nových zrodeniach.“¹²

Primitívne náboženstvá Afriky, Severnej a Južnej Ameriky, Austrálie a Nového Zélandu rovnako obsahujú reinkarnáciu.

Tým, že reinkarnácia súperí s katolíckou náukou o vzkriesenie, hrá dôležitú rolu v mnohých herézach. Vyznávali ju niektorí gnostici. Manichejci kombinovali metempsychózu s presvedčením o večnom treste. Albigénci a katari v stredoveku zdedili mnoho z hlavnej náuky manichejcov, preto je možné ich považovať sa neomanichejcov, stúpencom reinkarnačnej náuky.

pokračovanie nájdete [v druhej časti](#)

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/radsej-ako-peklo-reinkarnacia-cast-i/>